

“La llibertat comença quan es lluita per ella”

Jean-Marc Rouillan va ser fundador del MIL, juntament amb Salvador Puig Antich i altres. Va mantenir la lluita armada revolucionària a França fins al 1987, i des d'aleshores ha viscut totes les penúries de les presons franceses. Tot això, ho explica en un llibre que acaba de publicar a França i que ha estat polèmic. Rouillan en parla des de la presó per a EL TEMPS.

Jean-Marc Rouillan, Nathalie Ménigon, Joelle Aubron i Georges Cipriani, el nucli fundador, l'any 1978, de l'organització comunista revolucionària francesa, Action Directe (AD), han complert aquest mes de febrer quinze anys de presó, set dels quals els han passat en règim d'aïllament.

Van ser empresonats l'any 1987, i el 1994 van ser condemnats a penes de cadena perpètua acusats d'actes de violència amb motivació política, principalment atemptats amb bombes i atracaments a bancs, i de les morts del general René Audran i del director general de la Renault, George Besse.

Tot i que en el moment de ser detinguts, i a causa de la progressiva radicalització d'Action Directe, ja havien perdut part de la simpatia que tenien entre l'esquerra francesa, la història del grup, i la del seu líder, Jean-Marc Rouillan, està íntimament lligada a l'evolució dels grups revolucionaris d'acció més radicals de l'escena europea des dels anys setanta.

Rouillan, nascut a Tolosa de Llenguadoc, desperta al compromís polític amb els relats dels anarquistes espanyols exiliats a la seva ciutat, i l'esclat del maig del 68. De molt jove es compromet activament en la lluita armada antifranquista. Forma part, des de l'origen, del MIL (Movimiento Ibérico de Liberación), amb Salvador Puig Antich, Josep Lluís Pons Llobet, i els germans Solé Sugranyes.

L'any 1994, en una entrevista publicada a EL TEMPS, amb motiu del vintè aniversari de l'execució de Puig Antich, Rouillan, des de la presó de Fresnes (París), es pronunciava per primera vegada públicament sobre aquells anys de lluita: “El MIL va contribuir a trencar la legalitat ferotge del búnquer franquista”, i “el record dels companys morts em permet de no ploriquejar damunt la palla dels calabossos”, declarava.

Després del MIL, Rouillan va formar part dels GARI (Grups d'Acció Revolucionària Internacionalista), que van dur a terme una frenètica campanya de sabotatges, explosions, atracaments i algun segrest en solidaritat amb els empresonats del MIL, pels quals es demanaven llargues condemnes de presó i dues penes de mort.

I després dels GARI, Jean-Marc Rouillan, consegüent amb el seu compromís, fundava Action Directe, que va irrompre en l'escena europea paral·lelament a les Brigades Roges italianes i la Fracció de l'Exèrcit Roig a Alemanya.

Encara queden a les presons franceses, entre militants i col·laboradors, nou presos d'Action Directe condemnats a cadena perpètua. L'any passat, una llarga vaga de fam de Rouillan i Aubron va servir per informar de les greus condicions d'empresonament que pateixen. Amnistia Internacional va prendre posició al seu favor, juntament amb el PCF i els Verds.

Al mateix temps, Rouillan ha publicat *Je hais les matins* (Editions Denoel, París, 2001), un llibre, encara inèdit al nostre país, sobre la seva experiència de pres, que denuncia les condicions de vida a les presons franceses, sobretot pels condemnats a penes molt llargues. La veu de Rouillan se suma a la d'altres presos o especialistes en un debat a diversos països europeus, sobre la degeneració del sistema penitenciari en els règims democràtics.

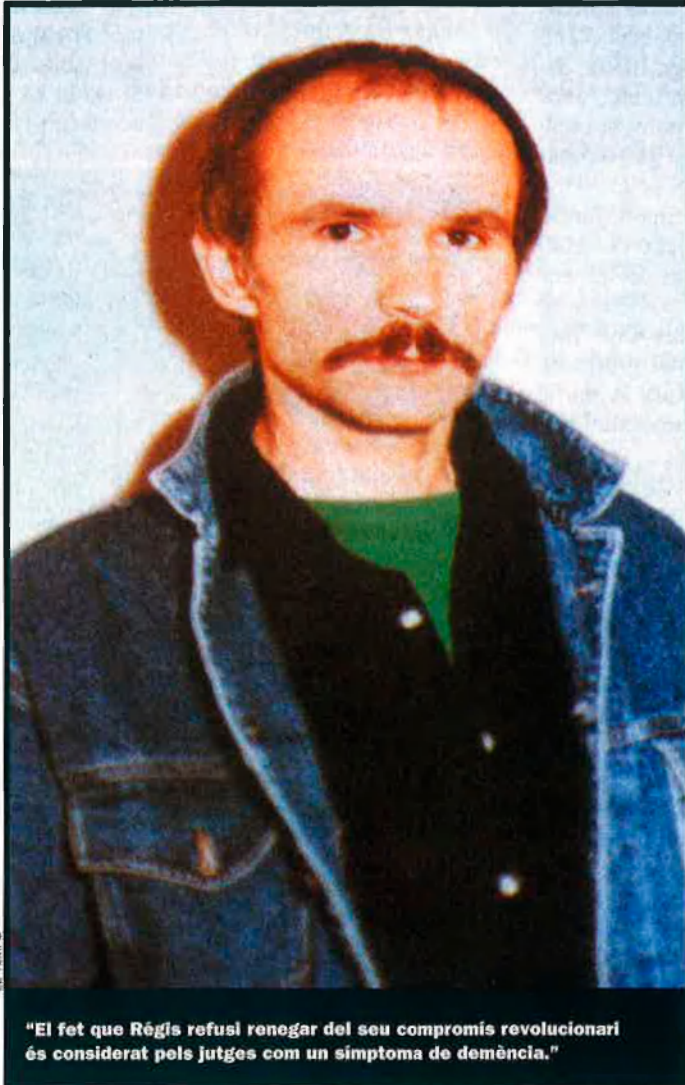
—Les condicions d'empresonament dels membres d'Action Directe han millorat?

—Per primera vegada des que estem empresonats, ens han concedit unes condicions de detenció "normals". Fins ara hem estat sotmesos al tracte antiterrorista de la tortura blanca, a restriccions i arbitrarietats de tota mena.

Després de la meua darrera vaga de fam, el desembregener de l'any passat, el meu camarada Georges Cipriani ha estat hospitalitzat. Pateix greus problemes psiquiàtrics apareguts durant els anys d'aïllament, sobrevivia sense cap mena de tractament, en un estat de desamparança humana inimaginable. Nathalie, detinguda a la presó de Bapaume, també s'ha pogut beneficiar del tractament mèdic que necessitava després de patir un atac cerebral. I a mi m'han transferit a Arles, una presó de seguretat, però amb un règim menys disciplinari que el de la central de Lannemezan.

—Quina és la seva situació judicial?

—Avui, el Ministeri públic reconeix discretament que hem patit unes condicions de detenció excepcionals, però malgrat el desgast físic i psíquic irreversible que han comportat per a alguns de nosaltres, rebutja tenir-les en compte a l'hora de l'aplicació de la pena. Fins i tot els detinguts malalts no tenen cap esperança de ser alliberats per raons mèdiques humanitàries.

"El fet que Régis refusí renegar del seu compromís revolucionari és considerat pels jutges com un símptoma de demència."

Per exemple, a Régis, un camarada que havia acabat la seva pena, li han dit que si vol la llibertat s'ha de sotmetre a una teràpia! I el fet que ell refusí renegar del seu compromís revolucionari és considerat pels jutges com un símptoma de demència.

—Quines són les seves esperances de futur?

—Hem estat condemnats a penes col·lectives d'eliminació que permeten als governants d'orquestrar el xantatge permanent de la rendició. Judicialment, podríem ser alliberats el proper febrer, el febrer del 2005 o si no en deu anys o més. De fet, cap de nosaltres té data d'alliberament. Tot depèn de la reivindicació política del nostre passat.

—Si no es penedeix, no sortirà mai?

—Quan en el llibre escric: "Jo no renegaré mai, mai, mai", concretament,

vull dir: "Jo no sortiré mai, mai, mai...". Si després de decennis de combats i resistències, jo renunciés subscriuint un missatge derrotista, colpejaria l'esquena de tots aquells que avui s'atreveixen a refusar la lògica mortífera de la vida quotidiana i de la col·laboració. Aquest cop seria tan dur com les porres dels carabiners de Gènova o les tortures dels guàrdies civils. Jo no dilapidaria una rúpia del nostre patrimoni col·lectiu per pagar-me un sol dia de llibertat.

—Quinze anys de presó, set dels quals va estar en règim d'aïllament. Pot descriure la vida d'aquells set anys d'aïllament?

—Cada dia de presó estava concebut com una mecànica de destrucció. Ens han obligat a viure la nit encegats per les làmpares elèctriques, i a viure el dia en la penombra. Sempre sota la vigilància dels guàrdies. El text polític més insignificant esta-

va segregat. Van reduir al màxim tots els nostres contactes amb els altres. Pocs visites, si no eren de la família més pròxima. Una carta, quan ens arribava, trigava quaranta cinc dies, i el mateix, a la inversa. És una mica com si sobrevisquéssim en una illa llunyana. "Robinsons" tancats a una hora fixa! L'únic reflex de la humanitat viva que coneixíem es resumia a l'uniforme d'aquell que obria i tancava el calabós. Ens volien matar a foc lent, sense fer gaire escàndol. I cada minut suposava un acte de resistència.

—Quin valor personal, íntim, té per a vostè l'escriptura?

—En el meu calabós de Fresnes, em vaig entregar de manera natural a l'escriptura. Escriure era la meua relació amb el món, amb els altres, però també amb mi mateix. Quan em llevava,

“La presó ja no té la simple funció de castigar individualment i d'intentar educar. S'ha transformat en un 'eliminatorium'”

m'instal·lava fent una cerimònia gestual dels objectes semblant a la tradició mil·lenària del te al Japó i després feia gargots als quaderns escolars sobre el formigó encastat en el mur que em feia de taula.

I després de quinze anys, ara, al matí, després del cafè, escric. Tots els dies escric. I cada mot ha esdevingut una droga. Un antídote!

—Quin era el seu propòsit inicial quan va decidir escriure *Je hais les matins*?

—He intentat de retranscriure el que sentia i veia al meu voltant, la permanent imbricació del passat en el present, el record, la realitat i el fantasma, el no viscut més enllà d'una paciència vana, la submissió i la revolta. I el temps, per damunt de tot, immòbil. La mort lenta de les presons especials reservades a les condemnes molt llargues. Aquells que no sortiran fins que passin vint, vint-i-cinc anys, malalts, esgotats, vells. Aquells que acabaran la carrera morint en un llit d'hospital. Aquells que es refugien en la bogeria. Aquells que ja no tenen forces per sobreviure.

—El record i la memòria són fonamentals. Quin paper tenen per a vostè els records dels anys de lluita antifranquista, a Catalunya, en el MIL?, i el record dels companys caiguts?

—Després del maig del 68 i fins al 1987, vaig participar en el desenvolupament de la guerrilla revolucionària en el nostre continent. He lluitat amb els camarades alemanys i italians, però visc lligat profundament a la història del MIL i a la lluita a Barcelona amb Puig Antich, Oriol Solé i els altres.

He tornat al mateix lloc de les nostres gestes. Des de la finestra de la meua cel·la, veig les fronteres nevades de l'Aragó. Vaig córrer per aquells camins amb els camarades del MIL i dels GARI. Les persones recorden amb nostàlgia als seus “vint anys”. Per a mi, els

“He après que en un instant un home amb uniforme pot esdevenir un torturador.”

meus “vint anys” estan aureolats, dins la tragèdia, d'una màgia poètica. Encara més, tota revolta veritable contra el sistema està impregnada de joia.

Nosaltres érem joves i estàvem bojos de felicitat d'enfrontar-nos amb la dictadura. Aquesta felicitat era la llibertat. La llibertat comença en l'instant en què es lluita per ella. La llibertat és un compromís pràctic. “La màquina d'oblidar” de la restauració actual ha caricaturitzat el temps del compromís com de tristesa. Quina idiotesa! La revolta és abans que res alegre. I ho era. I encara ho és per a tots aquells que s'atreveixen a dir “no”.

—Quina és la crítica fonamental que pot fer al sistema penitenciari?

—Tot testimoniatge sincer sobre la vida de presó és una crítica no només al sistema penitenciari, sinó al propi sistema, que eleva la mentida a nivell d'institució. Els règims “democràtics” estan podrits, es gangrenen d'inhumanitat, com les xinxes que devoren la palla dels calabossos. I la presó és un revelador perfecte. Aquells que refusen veure la presó com és, són com els que

ahir refusaven reconèixer la realitat de la Inquisició o de les galeres. La gent no vol veure la presó, només quan en són víctimes directes, per això no s'imaginem com és d'operativa en el sistema de castració llibertària. La presó provoca el terror com motor poc dissimulat de les relacions socials actuals, com ahir la Inquisició va contribuir a la fundació de l'estat modern.

—Què ha après i que ha després a la presó?

—Un dels fiscals que pretenia jutjar-me demanava una pena incomprendible perquè tingués el temps de “comprendre”. I he après. He comprès que la presó no estava pas a l'exterior de la societat, fora de la vida; al contrari, en les nostres societats, la presó es difon fins al cor del sistema. He après que en un simple instant un home amb uniforme pot esdevenir un torturador. He constatat que els intocables, policies o jutges, mentien, fabricaven “proves” i traficaven amb els sumaris.

—S'ha endurit el sistema penitenciari francès?

—En aquest país que pretén haver renunciat a tallar el coll dels condemnats, la mort sempre apareix en cursives. Abans, la pena de mort només afectava alguns presoners, una desena per decenni com a molt. Avui, centenars de presoners moren sense que això no faci ni fred ni calor a ningú. La durada efectiva de les penes s'ha doblat o triplicat en vint anys. I els alliberaments per motius mèdics han desaparegut. La presó ja no té la simple funció de castigar individualment i d'intentar educar, s'ha transformat en *eliminatorium*, on es mor, sense que se sàpiga, una part proporcional de la població més desheretada.

—Com l'ha afectat?

—Ara jo sé tot això i no puc fer com si no ho sabés. He après molt a la presó sobre la misèria efectiva d'una part de la població, sobre la tortura, sobre la comèdia de la mentida d'estat. I al contrari del que pretenia el “nostre” petit fiscal, he reforçat la idea que la lluita revolucionària és indispensable per a la transformació radical de la societat. La frase que ha provocat escàn-

dol del meu llibre de 200 pàgines és “encara sabria muntar i desmuntar un colt 45, amb els ulls tancats”. Les ràdios i els diaris se l’han fet seva, l’han triturada. Aquesta memòria s’ha entès com una amenaça futura. És que potser és amenaçadora? Tots els vertaders records dels combats passats són una amenaça per l’immobilisme de l’ordre i la somnolència amnèsica dels proletaris. Per tant, aquest no era el propòsit, només una simple constatació. Ingènua, sens dubte. Malgrat la lobotomia de la tortura blanca, encara recordo el metall calent de les armes a tocar de la pell, les nits de manifestacions contra el procés de Burgos, els efluvis del gas lacrimogen, els camins de muntanya pels quals passàvem les màquines d’impremta per als obrers catalans, els primers tirotejos, el gust de la pólvora a la boca... Jo em recordo de tot i el fet de no haver oblidat malgrat tot és reivindicar i hissar encara la bandera escarlata de l’esperança. Una esperança llibertària. La nostra generació no ha esborrat totalment quant havíem somniat d’ésser lliures i que ho havíem començat a ser.

—Després de tants anys de presó, no li fa por allunyar-se del present?

—Si jo no oblidó, no m’allunyo del present. Aquells que es riuen estúpida-ment dels nostres compromisos pas-sats; aquells que es bronzegen al *glamour* lamentable del “*fric is beautiful*” (el diner és preciós); aquells que s’in-jecten el Dow Jones com altres la dro-ga; aquells que estan refugiats en el niuet de la vida familiar apolítica; aquells que sindicalitzen el “realisme col·laborador” són una farsa amarga.

—Què és el present per a vostè?

—El present és una guerra social que ells intenten en va d’emascarar. I la presó no em separarà d’aquest present ni de la realitat política, si segueixo capacitat per resistir.

—Què passa entre el maig del 68 i les lluites del 1977 en endavant?

—Si és convenient de brodar a volun-tat els records de després del 68, és im-peratiu d’ocultar bé la memòria del 1977 i el que va seguir. Imagino que a l’estat espanyol això encara és més desmesurat pel fet del canvi de règim.

“El present és una guerra social que ells intenten en va d’emascarar”

La revolta del 68 era recuperable i va ser recuperada. Tot el seu missatge de lluita ha estat reescrit i fagocitat en un *merchandising* exagerat. La voluntat d’igualtat social i de llibertat indi-vidual s’entreveu pel petit forat dels bi-nocles i es converteix en “sentimenta-lisme populista” o en la gangrena indi-vidualista del consumidor. Els antics combatents mantenen la posició. Per contra, la revolta autònoma del 1977, a Itàlia i a França, revitalitza l’impuls més vital del 68 en un pla pràctic i im-mediat. Destruïx els tabús del compati-bile i del tolerable dins la comèdia de la protesta. Allà on el 68 es va limitar a la indocilitat indolent, el 1977 contesta.

—Com va ser la resposta del 1977?

—Una resposta violenta. El 1977 va ser extraordinàriament radical, els conflictes més violents evidentment, com els tirotejos a les manifestacions o les operacions de la RAF (Fracció de l’Exèrcit Roig) contra el patró dels em-presarís alemanys o de les Brigades Roges contra Aldo Moro a Itàlia, però també en les pràctiques socials quoti-dianes, les ocupacions de cases, les ex-propriacions, els sabotatges... La revo-lució autònoma cercava altres vies d’oposició fora de les que ja estaven re-glamentades i manipulades per l’ordre.

—Què ha significat per a l’estat francès la lluita d’Action Directe?

—A França, Action Directe simbolitza el 1977, i per això, havíem de ser ex-terminats, esborrats definitivament del mapa polític. Si en aquest llibre, jo hagués gosat dir dos mots sobre AD, lluny del penediment, mai no hagués estat editat. O ho hagués estat molt marginalment.

—Què queda de la lluita d’AD a França?

—Per la propaganda del tipus “*bon chic, bon genre*”, Action Directe està

avui caricaturitzada segons dos ter-mes: deriva i bogeria. Evidentment, no és res més que una bogeria oposar-se a les vendes d’armes, quan l’estat francès era el principal proveïdor del conflicte Iraq-Iran. Era una bogeria intentar trencar la lògica de l’acomia-dament de masses i la de la precarietat generalitzada. Era una bogeria posar en perill els secrets francesos de la pro-liferació d’armes nuclears. Els nostres “excamarades” del 68 van anatemitzar tots els militants que van partici-par en l’aventura revolucionària autò-noma i a AD en particular. Vam ser acusats de deriva.

—Bona part de l’esquerra francesa que us veia amb simpatia al principi es va allunyar quan va optat per una radicali-tzació cada vegada més violenta...

—Sí, hem estat violents! Sí, hem uti-litzat les armes! Malcolm X deia que el que no volgués parlar de violència po-dia ratllar la paraula revolució del seu vocabulari. Pitjor, els falsos pacifistes desarmen els explotats de les seves ex-periències i reforcen, en conseqüència, la violència dels amos.

Si s’accepta la idea que la revolució serà violenta, com es pot aleshores imaginar que el camp revolucionari acumula l’experiència necessària de les lluites clandestines, si es refusa i so-bretot si es condemna tota experiència armada minoritària? La insurrecció llibertària no serà mai el miraculós re-sultat de la rutina i la col·laboració.

—Com s’aguanten tants anys de lluita armada i clandestinitat?, mai no va pen-sar a abandonar?

—Francament, no. Mai no he pensat d’abandonar la lluita pel comunisme. Pot ser senzillament perquè no sempre he estat il·luminat pels favors del con-sumisme eixelebrat, ni pel sacerdoci de la hipocresia i de l’ajornament perpetu. Quan observo al meu voltant el vast i obscur horitzó de la globalització, constato mil raons per revoltar-me, per refusar i rebutjar el confort de l’amnèsia. Les causes per ser revolu-cionari són, sense cap dubte, més nom-broses avui que al 68! Només hi ha la dificultat de triar.

Xavier Montanyà